

is. Az, a mit az író az inkák műveltségéről, vallásáról, erkölcséről ír, mindenki számára élvezetes és érdeklő olvasható. A könyvet Goró Lajos csinos rajzai díszítik. Megjelent a Franklin-Társulat népszerű vállalatában, a *Vasárnapi Könyvtár*-ban; ára 20 kr.

1848-49-iki Magyar Szabadágharcz története. című nagy munkából most jelent meg a 73-ik füzet, melyben Gracza György az aradi vár megvétele, a jul. 2-iki komáromi csatát s ezzel összefüggő eseményeket beszéli el. Igen érdekes a füzetnek a görgei megsebesülésére vonatkozó része. Ebből megtudjuk, hogy Görgei egy szétpattanó gránátzilánktól kápta a sebet, a melyről egész legendakör alakul. — Az alapvető nagy munka most már gyorsan befejezéséhez közeledik, remélhetőleg 5-6 füzetrel véget ér.

Szegény Pillicoddi. Morton kitűnő bohózata, mely a Vígsházban oly sikerrel került színre, most könyv-alakban is hozzáférhetővé lett. Az Olcsó Könyvtár egyik köteteként jelent meg (374-ik szám) Mihály József élvezetes fordításában. Az ötletes, kacagató apróság olvasva sem téveszti el hatását. A műkedvelők használatára is igen alkalmas könyv ára 20 kr.

FEJTÖRŐ.

— *Rovatvezető: Csizsár József.* —

1. Számtani kérdés.

Egy 40 lit. borszeszt magában foglaló hordóból bizonyos mennyiséget kivesszek és a hiányt vízzel pótolom. Aztán a keverékből ugyanazt a mennyiséget kivesszem, mint az első ízben, azonfelül még 7 litert és a hiányt ismét vízzel töltöm. Ekkor a keverékben annyi a víz, mint a borszesz. Hány litert vettem ki első ízben?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik megerősített város az, a mely a Plym és a Tamer torkolata közti öbölben fekszik? Mik a nevezetességei és mi van mellette?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt Babyloniának azon királya, ki győzelmesen harcolt Necho egyiptomi király, Syria és Palesztina ellen, 586-ban Kr. e. elpusztította Jeruzsálemet a szentélyel együtt? Babylonia szépitésén sokat fáradozott. A zsidó monda szerint mivé változott?

4. Természetrizai kérdés.

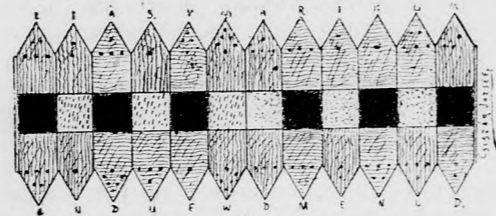
Melyik madár az a zenélők (sylvidae) családjából, a mely fülemile nagyságu, felül szürkésbarna vagy kékes hamuszürke, alul fehér, 4-6 fehérés zöld, olajzölddel finoman pontozott tojást rak? Csalogató hangja olyan, mint a mikor kavicsokat vernek össze?

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

5. Fizikai kérdés.

Ki volt az az olasz matematikus és physicus, ki mint első felismerte a levegő nyomását és ez alapon feltalálta a légsúlymérőt 1643-ban? Róla nevezik a higanyoszlop feletti tért.

6. Képrejtvény.

Szerkesztői telefon.

Steiner A. Bpest. A magyarázni ige alapszava bizonyára a magyar, de ebből nem következik, hogy német nyelven is a magyar szó fogalmával legyen összekötve az eklären. — **Sz. Kovách.** Gy. Eger. A szerkesztőség nem tudja, hogy kinek mikor jár le az előfizetése, azért forduljon ez ügyben a kiadóhivatalhoz. — **Tichy Gy.** Rozsnyó. A képek megérkeztek, míhelyt egy kis időnk lesz, bővebben válaszolunk. — **D. Jenő.** A kis vers nem közölhető. — **Aliquis.** A vers minden kritikán alul áll. — **L. Z.** A kérdéses dolgozatra vonatkozólag lapunkban legközelebb érdekes közlemény fog megjelenni. — **Schwarz B.** A «szók» kifejezés akkor használható, mikor pl. ily mondatfűzésben áll: a fiu nem tudja még kikeresni a latin szókat; a «szavak» pedig mint a beszéd részei használatos; pl. nem értem azokat a szavakat, a melyek messziről hangzanak. Különb ez a distinctio csak lényegtelen, egyformán szokták felváltva használni mind a kettőt. — **F. J.** A magántanuló is a nyilvános tanulókkal együtt tartozik érettségi vizsgát tenni. — **O. G.** A most küldött vers a gyöngébbek közül való. Saját érdekében nem adhatjuk ki. — **Friedman M.** A beküldendő fejtörő kérdések megfejtését is mellékelni kell. — **Kóbor.** A „Tűz és víz” nyerte a jutalmat, de nyomtatásban az Istenítélet jelent meg először. A bírálat azóta régen a papírkosárban van. A «Lombok alatt» talán a nyáron jön. A vers gyöngé. — **Nem közölhető.** Arany Toldijának eszt. fejtegetése. — **K.** Egy V-ik gimnazistának a következő műveket ajánlatos elolvasnia: Kisfaludy Sándor, Regéi; Kisfaludy Károly: Vig elbeszélései; Gyulai Pál: Egy régi udvarház utolsó gazdája; Gyulai: Szilágyi és Hajmási; Eötvös emlékbeszéde Körösi Csoma Sándor fölött; Jókai Uj földesura; Szabó Károly: Anonymus fordítása; Greguss-Beöthy: Balladák; Áldor Imrénének a Történelmi Könyvtárban megjelent iratai. — *Több kérdésre a jövő számban.*

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26308. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNEL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

POST FESTA.

(*) Elmultak az ünnepek, ismét visszatért minden a régi kerékvágásba. Félben hagyott munkánkat ismét tovább folytatjuk s haladunk kitűzött célunk felé, a mely már úgys nagyon közel van hozzánk.

Míg Európa népei lazás érdeklődéssel várják, mit hoz a jövő, mi lesz a vége annak a véres versengésnek, mely Görögország és Törökország népéből szedi az áldozatokat, mely az eddig élvezett s bizonyára nem csekély pénzbe kerülő békés állapotnak vetett véget, addig nekünk, kik a muzsák csarnokában ülve legfeljebb Caesárból ismerjük a hadi élet különféle változatait s a történelemből a nagy eredményeket létesítő háborukat, jövő életpályánkra kell készülnünk.

A századvégi élet mindennapos hullámai bizonyára nem hagyják érintetlenül a nagyokkal, illetve a felnőttekkel érintkező ifjúságot sem. Képes lapjaink féktelen fantáziával készített tarka képeket közölnek mindenről, a mi a napi események között legérdekesebbnek, legizgatóbbnak tetszik előttünk s ezért kikerülhetetlen, hogy a tanulóifjúság, ha más uton nem, legalább ily módon tudomást vegyen a napok ugynevezett szenzációjáról. Sajnos, hogy egyik-másik tanuló aztán annyira a hatása alatt áll az ilyen ő reá absolute nem tartozó dolognak, hogy miatta igen gyakran elhanyagolja kötelességének olyan teljesítését, a minőt tőle hozzatartozói és tanári joggal megvárnak.

A tanulóifjúságnak a mindennapi életben ily módon való részvétele, főleg a hírlapok olcsósága folytán ugyszólván megakadályozhatatlan, de mindenesetre nem válik hasznára.

Mi és a régiiek csak képeskönyveket ismerünk, a politikáról csak a képviselőválasztások

alkalmával vettünk tudomást, mikor a választói jelvényt kalapunk mellé tűztük és segítettünk éltetni a megválasztott követet. Hogy a világban mi történik, azzal nem törődünk, rábiztuk azt a felnőttekre, jól tudva azt, hogy majd a sor mireánk is kerül, ha arra valók leszünk.

Majdnem naponként látok kis deákokat, a kik a krajczáros újságot veszik és mohón olvassák. Elgondolom, hogy ezeknek bizonyára nem kell ifjúsági lap, mert ők már érettebbek, semhogy ifjúsági lapot olvasnának. Sajnálom e korán érett csemetéket, mert ők is, mint az ideje előtt pirosuló alma, belül bizonyára fergesek.

A kertész gonddal ügyel arra, hogy csemetéje ne kapjon túlságos sok napot, sok meleget s megóvja a hidegtől is; ha megre van szüksége, melegházba viszi, ha a csemetének a meleg napsugár árt, ponyvával védi a hő sugarak ellen, mert másképp nem tudná felnevelni, erősse, termőképessé tenni a gyenge oltványkát.

Mi, a kik életünket, tudásunkat, szívünk meleg szeretetét azért hozzuk áldozatul, hogy titeket, a tanulóifjúságot kiképezzük s az élet számára belőletek tudásban és erkölcsben edzett, derék embereket neveljünk, nem adunk elétek olyan dolgokat, amik nem nektek valók, de kezetekbe adjuk azt, a miről becsületes meggyőződésünk mellett tudjuk, hogy szükségtek van rá.

Azért ne törődjete ti most még a világ folyásával, a mit tudnotok illik, azt tudomástokra hozzuk úgys, — és ne olvassátok még a napi lapokat, hanem maradjatok meg a ti ifjúsági lapotoknál.

A rétségek fia.

— TRELLEK FERENCZ ifjúsági regénye. —

ÖTÖDIK FEJEZET.

Athen és Monmouth városok között, hosszan elnyulva az Arkansas bal partja mentében, feküdtek a néhány hónapja elhunyt Osborne János terjedelmes birtokai. Az antik stílusban épült alacsony, de hatalmas lakóház terebélyes platánoktól beármálva, a folyampart tőszomszédságában emelkedett; a tornácra bájós kilátás nyílt a folyamra melynek sárga hullámai lassan hömpölyögtek tova.

A Virginiából ideköltözött Osborne Ralph több mint ötven éve szerzte meg e terjedelmes földeket és telepedett meg rajtuk. A folyó menti szerencsés fekvés, az állam gyors fölvirulása gyümölcsözővé tette szorgalmát, úgy, hogy gazdag módban halt meg.

Ralphnak három fia maradt: János, Edward és James, kikre vagyona ráöröklődött. A legöregebbik, János, az époló igyekvő, mint óvatos üzletember, ki már atyja halálakor önálló volt, ifjabb testvéreinek részét készpénzben kifizetvén, az egész földbirtokot kapta és annak értékét és különösen jövedelmét különösen nyújtányos útján szerfölött növelte. Becsületes, szelíd kedélyű, testvéreit gyöngéden szerető ember volt. Edward, a második testvér, egy szilaj, kalandos élethez hajlandó, de tisztességes, nyílt szívű legény, állt szívéhez legközelebb. Örökségét hamar elosztotta és bármily örömet is nyújtott volna neki megélést bátyja a hazai földön, nyugtalan lelke újból a nagyvilágba hajtott. A két testvér közt támadt viszály végül, melynek eredete sohasem derült ki, látszólag áthidalhatatlan úrt nyitott közöttük. Edward távozott és Woodhouseben — így nevezték a birtokot — soha többé hirt nem hallottak róla.

James, a harmadik testvér, éles ellentétben állt Edwarddal. Ravasz, számító, kapzsi és hamis volt minden ízében. A jámbor János testvérei iránt érzett őszinte vonzódása és a legfiatalabb képmutatása folytán soha tisztán ki nem ismerhette ennek valódi jellemét, ha úgy tapogatózva a sötétben, érezte is, hogy az aligha dicséretreméltó.

Ravaszága daczára Jamest vállalataiban balsors kísérte, mit első sorban kába kincs-szomjának lehetett betudni, mely gyakran a külszín után indította őt, a dolgok lényege helyett. Ily módon az ő vagyonát is gyorsan felémsztették a rosszul számított spekulációk.

János, kinek bevételei napról-napra növekedtek, ismételtén segített rajta és végül több ezer dolárral ellátva, Coloradóba küldte, hol akkoriban egyszeres tőkét könnyű szerrel meg lehetett tiszteresíteni. Ott végül James, úgy látszik dülőre jutott, mert egy esztendővel János halála előtt megjelent a Woodhouse-ben és annak közelében kis farmot állított, hogy gazdálkodjék. Ebben is támogatta őt nagylelkű bátyja.

Kevéssel Edward testvéreivel való meghasonlása után, mely azt idegenbe kergette, megházasodott János. Egy év múlva fiúcskája született, kit testi gyöngesége okából, az orvos tanácsára egy kis erdei farmban neveltek, ki azonban életének negyedik évében a szolgák hanyagsága folytán az Arkansas habjaiban lelta halálát. Kevéssel ezután született Pál, ki csakhamar atyja büszkeségévé és örömévé, sőt egész boldogságává lön, annál is inkább, mert szeretett hitvese meghalt, mikor még a gyermek alig volt néhány hetes. Pál, egy minden tekintetben kiváló fiú, ki gyorsan és hatalmasan fejlődött, nem volt egészen tizenhat éves, mikor Little-Rockban, az állam főhelyén való tanulása idején atyja elhunyt és őt James bátyja gyámsága alatt egy óriási jószág örökösévé tette.

Ez nagy vonásokban története az Osborne-családnak, századunk utolsó évtizedében. Az Arkansas melletti pompás ház a fiatal Pál otthona, ki ily zsenge ifjúságában tetemes vagyon urává lett.

A ház fekvését szerencsésen választották meg; gyönyörű volt a kilátás a széles folyamra és a túlsó partra. Mint rendesen, úgy ma is élénken szeldelték az árt változatos alaku kisebb-nagyobb bárkák, melyeknek vitorlái visszatükrözöttek a vízben. Időről-időre egy-egy gőzhajó lapátos kerekei kavarták föl a habokat örvénylő hullámokká, melyek széles karéjban tovaferjeszkedve, végre könnyebb zajgással enyésztek el a partokon.

A barátságos lakóházon kívül, melyet csinosan gondozott kert vett körül, közvetlen közelben istálló és gazdasági épületek tárultak szem elé. Köröskörül jól mivelt kukoricza és rizsföldek terültek el, a veteményeket szegélyező élősövények pedig kellemes változatosságot hoztak a képbe.

A gazdasági épületeknél uralkodott némi élénkség, több néger foglaltoskodott ott mezei

munkával, a kert és lakóház azonban csöndesen, elárulva terült el. A redőnyök le voltak eresztve, itt minden az elhagyatottság hatását idézte elő.

A tornácra egyszerű farmer-viseletben egy öreg ember ült, újságot olvasott. A lapot azonban mihamar félre tette és szemé elrévedezett a folyam fölött a bizonytalan messzeségbe. Borus komolyság ült napbarnította, hófehér hajtól környezett arcának élezett vonásain.

Mialatt így gondolatokba merülve a veranda könyöklőjére támaszkodott, megnyílt a ház belsejébe vezető kis ajtó és egy öreg néger asszony lépett ki rajta. Öreg volt az asszony, mert a fején viselt keszkenő szürke haját takart, de még jó színben volt és egyszerű kalikó-ruhája csak úgy fénylett a tisztaságtól. Rátékintett az öreg urra, aztán oda lépett hozzá, bókolt és így szólt:

— Szabad-e az öreg Kornéliának kérdeznie, kapott-e hirt masster Brown masster Párról? A Brownnak szólított ember megfordult és a néger asszony megrettent, a mint bánatos arcát megpillantotta:

— Jézus, masster Brown, tán csak nem kapott rossz hirt Párról?

— Isten tudja, Kornélia, hogy megy a fiú sora, viszonzá komoran az öreg, régóta vissza kellett volna már térnie Osborne Jamesnek és neki, régóta hirt kellett volna kapnunk Párról... és épen most olvasom a «Little-Rocki Figyelő»-ben, hogy Kansasban az indiánok a fehéreket megrohanták és sokat öltek meg közülük.

Az öreg asszony hevesen összeresztett és izgatottságtól remegő hangon kérdé: «Jézus, masster Brown, tán csak nem gondolja, hogy Pálunkat a vademberek meggyilkolták?»

— Nem akarom gondolni, Kornélia. Osborne ur okos és nem rohan egy könnyen a veszélybe nem akarom gondolni és nem gondolhatom. Isten majd örökösök az ifju fölött.

— Magam is azt gondolom, masster Brown. A jó Isten nem oly kegyetlen, hogy Pált a rossz injin-ek megöljék.

A férfi elkeseredetten csapott rá a tornác könyöklőjére és nagy nyomatékkal mondá:

— Oh, bárcsak ne engedtem volna a fiútra kelnit, különösen ezzel a... (és itt egy szót elnyelt), ki ujját se mozdítaná, hogy a veszedelemben megvédelmezze! Hanem hát Pálnak rögeszméje volt, hogy ő megnézi a prairiet. Ha szerencsétlenség érte, egész életében magamat okolom érte.

Az öreg néger asszony sirt és zokogva nyögte:

— Ön halálra aggaszt a kis Pál ifjuért, hisz

ő oly jó, én úgy szerettem kis korától fogva. Nem bírom elgondolni, hogy szerencsétlenség érte, oly szép és okos, senki sem bántotta.

— Vajha igazat mondanál, Kornélia. Megszakadna a szívem, ha csakugyan valami történt volna vele.

E beszélgetés közben nem vették észre, hogy egy víz ellenében járó gőzhajó két utast tett le, kik most csónakon jöttek part felé, Osborne házának tőszomszédságába. Csak mikor léptek nesze hallatszott a tornác előtt, lettek rá figyelmesek, hogy valaki közeledik.

Alig pillantotta meg Brown az embereket, kik a murvával behintett úton a tornác felé tartottak, mikor hangos kiáltásra fakadt: «James ur!» Lelkendezve ment, azaz jobban mondva, rohant a jövevények elébe:

— Hol van Pál, hol van Pál, James ur?

Az, a kit e néven szólított, egy magas, szikár, zord arcú ember, kinek szemei úgy villogtak elő tömött, összefolyó szemöldökei alól, mint a farkasnak, megállott, előhuzta selyem zsebkendőjét és elfődte ábrázatát, mint kit rohamos fájdalom lep meg.

Brown elsápadt és hangja remegőre vált.

— Hol van Pál, James ur! ismétlé kérdését.

Osborne James ur megtörölte szemeit és intett az öregnek, kövesse a tornácra, hol a néger asszony, ki az egésznek tanuja volt, mintegy megkövesedve állt, James ur, mint ki szörnyen kimerült, egy székre vetette magát és mélyen fősóhajtott. Kísérője a kertben maradt. Brown egyre növekvő borzadályal meredt egykori ura öcsésére és a néger arcza szinte elszürkült izgatottságában és aggodalmában Osborne e különös magaviseletére.

— Készüljön el a legrosszabbra, jó Brown, szólt James ur.

— Irgalmas Isten, mi baj, mi történt?

— Azt az édes fiút mindörökre elragadta körünkől a sors, Brown... és Osborne ur ismét szemeire nyomta a zsebkendőt.

Brown úgy reszketett, mint a nyárfa és halvány ajkain egy szó sem hatolhatott elő. Alig hallotta azonban a néger asszony e gyászjós szavakat, mikor oly sirázkodásban és jajveszékülésben tört ki, minőre a fekete fajbeliek szenvedélyes vérmérséklete képes.

— Oh Istenem, oh Istenem, Jézus, masster Pál, oh Istenem, oh Istenem! sikoltott és nyögdecélt, majd keszkenőjét fejébe rántva, befelé rohant a ház belsejébe.

Brown annyira megemberelte magát, hogy ezt kérdezhetette: «Meghalt? Pál meghalt?»

Osborne ur némán bicezentett rá fejével.

(Folytatása következik.)

Nagykőrösi királyjárók.

A „Tanulók Lapja” számára írta: dr. Súlymosy Sándor.

(17)

S zűg széllként vágatott elismét a csapat. A bámuló barát pedig ott állott a kapuban, ijedtében olvasóját morzsolgatva, aztán eszébe ötlöttek Laczi szavai, hogy abból nagy szerencsétlenség lesz, ha szólni talál; megcsóválta fejét s mintegy bűnös lélek, a ki sajnálja elkövetett vétkét, elkezdte mellét verni:

— Én bűnös, én bűnös, én kétszer bűnös, . . . mit cselekedtem gyarlandó emberi észazel! Nem akartam egy atya szívet megtörni meg-törém annál kegyetlenebbül. Oh, te mindenható Ur, ott a felhők felett, — szolt aztán kezét összetéve, magasba szegzett tekintettel, — nem a maga bűneért könyörgök, mert azért megvezeklek nagy penitenciával, de nézd az eltévelyedettek haragvó szívét, nézd az elvakult apára, ki gyarlóságában átkozódik s nézz a gyerekekre, a ki nem tudja, mit cselekszik. Tedd jóvá én Uram, én kegyes Istenem, a mit méltatlan szolgád ügyetlen kézzel im elrontott!

Még egyszer eitekintett a sikon az esti fényben s látta a lovasokat eltűnni a határdombok mögött. Lehorgasztotta gondterhelt fejét s megtörve ment vissza czellájába erős vezeklésre.

Herepey ezalatt hazatért; habtajtékos lováról alig ugrott le a bírőház udvarán, már szalasztott gyalogpóstát Brockenthalért, hogy akárhol van, bármit csinál, menten jöjjön, fontos tárgyalni valója van vele.

Mig az őbester a főtéri barakkból katonái közül megtért, a városbíró nagy léptekkel me-regette végig vendégszobája döngő padlóját. Töprengett, emésztődött; mindenféle mesét kigondolt, mi miatt hozhattak a gyerekek ilyen szegényt Nagy-Kőrös városára, de csak nem tudott nyitjára akadni, de csak nem tudott megnyugodni.

Az őbester nagy dér-durrall érkezett meg s Herepey elbeszélésén egyre jobban elámult.

— Mi? há? nem lehet, unmgli! Hogy azok a tyerekek? Itt már üssön pele pémisé tremtete! De ilyet megcsinál! A Kecsgemétpa pele?

— Őbester uram! fejezte be mondókáját szigoru elhatározással a városbíró, — itt most nincs szó gyerekekről! Hanem vagyon Kőrös városa becsületéről. Ott már tudják hogy jövünk és mennél tovább késedelmezünk, annál nagyobb készülettel fogadnak bennünket.

— Hát osztán?

— Hát ninesen egy minutum vesztegetni

való időnk, hanem nyomban szerelünk és rájuk megyünk. A mit eddig titokban készítettünk; szereléket, ágyut, ostromkosarakat, visszük magunkkal. Őbester ur legényei között vannak pattantyusok, azokkal ostromoltatunk, annak rendje és módja szerint. Fuvasson kegyelmed riadót, félóra alatt utrakészen kell állnunk.

— Esz ety ostoba história! Asz nem megyi csak uty: szerelünk osztán megyünk! Kellahozz hosszú ide!

— Bizony nem kell idő, őbester uram! Minden percz drága; minél hamarabb érzük érzük el Kecskemétet, annál biztosabb a meglepetés.

— Énvatyg készen, de piró ur mit csinálja a tied emberekkel! Aszok megvan komótos pirgerok, hoty fogi aszok készülni?

— A polgárórség nem készül; mi nem mehetünk, mint Nagy-Kőrös város Kecskemétellen, ez crimen laesae lenne, főben járó pert akasztanának a rendek nyakunkba.

— Há?

— Hanem elmegyek én magam az őbester uram svadronjával áruhában, mint csapat-tiszt, ott azután majd meglátjuk, mit csináljunk. Hagyja itt valamelyik hadnagyát annak ruháit felveszem én.

— És mit keresi maga itt neked? bámult Brockenthal, a ki mennél jobban kijött sodrából, annál rosszabbul beszélt magyarul.

— Elsőbb is vezetőre van szükségük, eltévednek a sötétben, aztán meg . . . tudni akarom mi vitte rá azt a három . . . eh, tisztán akarok látni ebben a megfoghatatlan dologban.

Brockenthal visszafordult megegyeszer.

— És a mint megpeszélung! Szabat préda! Ekész vározs mieng, a mi penne lesz van, mint miengtul ságmány!

— Közpréda egész Kecskemét városa.

— Jó megfan! Intulung mintyárt. Küldög ruhádat magának! Pá! Karsamszter . . .

Azzal nagy csörtetve kiment. Odakünn öblös hanggal kiabált Venczel után s megparancsolván neki, hogy riadót fujjon elsietett a fötérre embereihez.

Herepey maga részéről a polgárórségre ment, minden emberét talpra állítottatta szekeret rendelt és felpakkoltatta velük a muni-cziót.

Még el sem készült teendőjével, az utczák hosszán, már szolt, recsegett Venczel trombitája s harsogtatta keservesen a riadót, azt a

régi, régi német nótát, melyre aztán a csufolkodó kuruczok ezt a szöveget alkalmazták:

«Hát az anyád él-e még.
Hát a foga ép-e még?
Rád-e, rád-e, rád-e, rád,
Rád-e vicoritja még?»

Lett nagy mozgolódás a városban; társzeker kerekei nyikorogtak a fagyos utakon, hangos kiabálás, vezényszavak hangzottak mindenfelé s mire a jó kőrösiek magukhoz térhettek volna ámulásukból, mire a hirtelen mozdalom oka fölött töprengeni kezdtek volna, a svadron már készenlétben, zárt sorokban állta főtéren.

Még egy csapat tisztre vártak. Csakhamar az is megérkezett tánczó arabs lován, a melyben sokan Herepey bíró paripájára ösmeretek, a tiszt arcát azonban a már beálló est szürkületében nem igen vizsgálhatták.

Még egy rövid vezényszó s a lovasoszlop megindult aprózott lépésekben, utána dühörögtek az élelemmel, fegyverekkel megrakott társzekererek. A lovasok, míg bent haladtak a városban, kényeskedve ficzánkoltatták jól kinyugodott paripáikat, de mire kiértek a városkapun, Brockenthal az arabslovu csapattiszttel rövid vágatásba kezdett s utánuk özönlött a had, nyargalvást bele az egyre sötétedő éjszakába.

Czifra világ lett Kecskeméten a labanczhad közeledtének hírére. Sas Gerő uram ugyan még az éjjel kiadta rendeleteit a netalán bekövetkező megrohanásra, de mert titokban akarta értesülését tartani másnap reggelig, nem lár-mázta fel a várost, csak a fegyveres polgárórséget tartotta készenlétben. Ez pedig annyi ellenséggel szemben nem tarthatta magát sokáig.

Sas Gerő Tarsó urammal, a kit magával vitt mindenfelé, mint a titok tudóját, fennállottak az éjszaki kapu felső erkélyén, onnan szemlélve a távolban égő pálteleki majorból feleszkodó lángokat. A vérvörös háttér, meg a már beálló hajnal tisztán láttatták a közeledő ellenséget. Figyelték minden mozdulatát.

Hátuk mögött a város már talpon volt, zavaros lárma, siető futkozás, jajveszéklés hallatszott fel onnan hozzájuk. Sas Gerő bölcse tudván, mire képes a rémület, ha elzárt falak közt fogja el a kishitűeket, megakartta a lakosság hangulatát változtatni s két lovas hírnököt küldött szerte, oly parancsal, hogy csende-

sítsék a népet. Nincs ugy sem baj, kevés az ellen s azok is Nagy-Kőrös felől jönnek! Különben se rontsák el tervét a lármaikkal, maradjon mindenki csendesén a háza előtt, sőt, ha lehet, vonuljanak be lakásaikba, ne sejtse az ellenség, hogy itt tudnak közeledtükéről. E szerint cselekedjék mindenki, ha nem akarja ezt a jó alkalmat elmulasztani, a mikor is Nagy-Kőrösnek alaposan megfizethetnek minden eddigi gonoszságáért.

A rendelet hatott. A föltétlen parancs teljesítéshez szokott nép visszavonult s otthon ké-szen tartva fegyvereit, várta a további híreket.

Közben Tarsó uramnak mintha jutott volna valami jó ötlet az eszébe, félreintette Sas Gerőt s elkezdett neki hosszasan, de mosolyogva magyarázgatni. A városparancsnok egyideig nem tudta, vagy nem akarta a mondottakat megérteni s türelmedenül fordult a közeledő lovak felé, azok mozdulatait vizsgálgatva. Tarsó uram ötlete azonban mégis motoszkált a fejében s végre elnevetve magát, odaszolt a szekeres gazdának:

— No nem bánom! Próbálja meg, Tarsó uram, ha nem használ is, ártani sem fog.

— De ha mondom, hogy használ, meglátja kegyelmed, milyen országra szóló felsülése lesz belőle Nagy-Kőrösnek. Hát Isten megáldja, szaladok haza, aztán megcsináljuk.

Sas Gerő egyedül maradt fenn a lörés erkélyén s látta lenni a svadron lassan bontakozó rajvonalát, majd azok ritkuló sorai mögött az előretörékvő társzekerereket, melyekről már itt-amott szedték le az ágyukat s rárakták a ke-rekes talpakra.

Minden gyorsan ment ott lent. Butosan, ügyesen teljesítette mindenki a maga dolgát, meglátszott, mennyire begyakorolt nép, a mi Sas Gerőt nem kis bámulathá ejtette s nem kevéssé aggasztotta is. Hiszen neki nem így írták ie Brockenthal katonáit, hiszen maga az őbester, bár jó katonának tartották mindenütt, lovas létére sosem értett várostromláshoz! Vagy van valaki más is velük, a ki az egészet vezeti?

Bizony, hogy volt ott más, hozzáértő ember, t. i. Herepey bíró maga, a ki csapattiszti ruhájában fáradhatatlanul járta a lafettás ostromhelyeket; parancsolt, utasított, maga tett-vett, hogy mire kivilágosodik egészen, Kecskemétet rendszeres ostromgyűrűvel lépje meg.

(Folytatása következik.)

V I Z I Ó.

Mit láttam, hol jártam? Talán fenn az égen?
A fák zöldek voltak, madár szállt a légben,
Tündért láttam ottan, virág volt kezében,
Piros rózsaszálból koszorút font éppen.

Tarka himes lepkék, zümmögő kis méhek,
Elbűvölő, édes, zengő madár ének
Vették körül és én megálltam ott némán,
Mikor így szólt hozzám az a tündérszép lány:

«Mit keressz te itten, szegény földi lélek,
Hol örökké nyíló virágokat tépek?
S dicső népek hírét koszorúba fonva
Fényes glóriával tűzöm homlokukra.»

«Lásd, most a magyarra került a sor végre,
E koszorút azért fonom olyan szépre,
Azután kitűzöm a csillagos égre,
Hogy az egész világ csudálkozva nézze!»

Elébe borultam rebegő ajakkal:
«Légy hazám védője, mentője, te angyal!
Soha többé bajt ne engedj jönni rája,
S viruljon örökké a magyar hazája!»

Schmitt S.

A „Tengeri hántás“.

A «Tanulók Lapja» számára írta: Szinnyi Ferencc.

Arany népies tárgy balladának, sőt összes balladáinak egyik legkitünőbbike, a *Tengeri hántás*; éppen azért különös, hogy nem igen foglalkoznak vele s míg egyes balladáit sokszor és behatóan tárgyalták, erről majdnem egészen megfeledkeztek, pedig nagyon is megérdemli, hogy figyelmünkre méltassuk.

A népiesnek és művészinek remek harmoniája ez a ballada, melynek nem tudjuk, vajjon népies vonásaiban gyönyörködünk-e vagy előadás- és szerkezetbeli művésziségében.

Igazi «müépballada».

Nem Arany balladás évének terméke, 1877-ben írta «Kapsos könyvébe», honnan 1880-ban került ki s az elpusztult Szeged javára szerkesztett «Árvízkönyv»-ben látott napvilágot.

Tárgya: Egy szerelmi történet, Dalos Eszti és Tuba Ferkó szomorú históriája. A szép leány a juhászlegény szeretője lesz, Tuba Ferkó elhagyja s mire visszatér, a leányt már sirba vitte szegyéne, a lelkiismeret furdalása aztán őt is a halálba kergeti.

Régi történet, kedvelt tárgya a népköltészetnek s egyáltalában a költészetnek; Arany művészetét kellett hozzá, hogy ezt a tárgyat eredetivé tegye, a megfakult színeket felfrissítse s a régi képet úgy állítsa elénk, mintha új volna.

Hogy ez sikerült neki, annak bizonyítására

elég annyit mondanunk, hogy balladává alakította.

Tudjuk, mit jelent ez a műforma Aranynál, eredetiséget, új színt, új életet. Legyen bármilyen ismert valamely történet s énekeltek legyen meg bármennyien, ha Arany mondja el balladában, mindig új és tökéletes lesz. Elég ha például Szondi történetére hivatkozunk, mely a történelem közvetítésével egészen átment a köztudatba, megénekelte három költő s Arany a «Szondi két apródjában» mégis mintegy ujja teremtette.

A tárgyra nézve azt jegyzi meg Riedl, hogy a *Tengeri-hántás* Aranynak *Egy egyszerű beszélyke* című rémesnovellájára emlékeztet, mely ismét Victor Hugo *Notre-Dame de Paris*-jára.

De, hogy az »Adonyi templomtorony...» Arany képzeletében ködös reminiscenciája a párisi Notre-Dame tornyainak és hogy a »Tengeri hántás végső elemzésben Victor Hugo Notre-Dame regényének már ugyan igen távol eső átalakítása» azt már mégis igen merész állításnak tartom. (V. ö. Riedl Frigyes: *Arany János* 227 l.)

Lássuk már most, hogy miképen adja elő Arany egyszerű tárgyát, miképen alkot belőle balladát.

A magyarázatban, hogy lehetőleg minden részletet megvilágítsak, versszakokról versszakra fogok haladni, mint Greguss a «Szondi

két apródjának» eszterikai méltatásában teszi.

Az első versszak egy képet állít elénk:

1. Ropog a tűz, messze süt a vidékre.
Pirosan száll füstje fel a nagy égre;
Körülállja egynehány fa,
Tova nyúlik rémes árnya;
S körüléli a tanyáknak
Szép legénye, szép leánya.

Gyönyörű példája ez a balladai leírásnak: kép néhány vonásból alkotva, de olyan vonásokból, melyek jellemző voltuknál fogva megindítják képzeletünk munkáját, mely könnyen egészíti ki a vázlatot teljes képpé. A ropogó, füstölgő tüszakás, melynek fénye bevilágítja a környéket, a tüszakást «körülálló» fák, melyek sötét, rémes árnyat vetnek s e néma, kísérteties alakokkal ellentétben a tüzet körülülő vig tanyai nép — ezek a vonások oly élénken állítják elénk az egész jelenet képét, hogy élénkebben, világosabban, hangulatosabban nem is lehetne.

A második versszak a festői leírást drámailag egészíti ki:

2. Szaporán hé! nagy a rakás: mozogni!
Nem is illik összebúva süsogni.
Ki először piros esőt lel
Lakodalma lesz az ősszel!
— Tegyetek rá! hadd lobogjon,
Te gyerek, gondold a tűzzel,

A csoport mintegy megmozdul, a kép megélénkül. A kukoriczafosztás leírása helyett a költő néhány odavetett mondással jellemzi a munka folyását... A legények, lányok sugdosznak egymás közt; valamelyik az öregebbek közül rájuk szól feddőleg, de a dorgálást tréfásan enyhíti: a ki piros esővet talál, annak az ősszel lakodalma lesz, ezzel egyszersmind serkenteni akarja a lustálkodókat. A tüzet is felszítják s rábizzák egy gyerekre, hogy ügyeljen rá.

E versszakkal teljessé lesz a tengeri-hántás jelenetének képe. A költő egészen oda varázsol bennünket a dolgos nép közé s a mezei éjszaka hangulatába ringat. Nem is csodálkozunk rajta, hogy egyszer csak mesélni kezd valaki (tán éppen az, a ki előbb szólott), hogy szórakoztassa a többieket; regehallgatás közben jobban megy a munka.

Itt egy kis hézag, balladai ugrás, van: az elbeszélést nem vezeti be átmenet. Ez a hézag azonban nem látszik hézagnak s éppen ebben van a balladai ugrás titka, az előzmények ügyes csoportosításában.

A költő előkészít bennünket erre a hézagra, melyet úgy mintegy áthidal észrevétlenül, hogy képzeletünk zökkenés nélkül siklik át rajta.

... Az intő szóra megszűnik a suttogás, a tüzet felszítják, az előbb megosztolt figyelem rövid ideig egy pontra irányul, ezt a kedvező pillanatot ragadja meg az elbeszélő s rákezdi:

3. ← Dalos Eszti szép leány volt, de árva,
Fiatal még a mezei munkára;
Sanyarú volt beleszokni,
Napon égni, pirosodni,
— Hűvös éj lesz, fogas a szél! —
Derekának hajladozni.

Tehát elmondja, hogy ki volt Dalos Eszti: egy szép árvaleány, kinek nem volt inyére a mezei munka, ezt ugyan fiatalágával mentegeti. Ez kiinduló pontja a történetnek, előkészítő magyarázata a leány ballépésének.

Árvaleány, ki nincs nagy felügyelet alatt, ki dolgozni nem igen szeret, könnyebben letérhet a jó utról. Meg aztán szép is volt Dalos Eszti:

4. Deli karsu derekában a salló,
Puha lábán nem teve kárt a falló:
Mint a buza, piros, tellyes
Kerek arca; maga mellyes,
— Teli a hold, most búvik fel —
Az egész lány ugyan helyes.

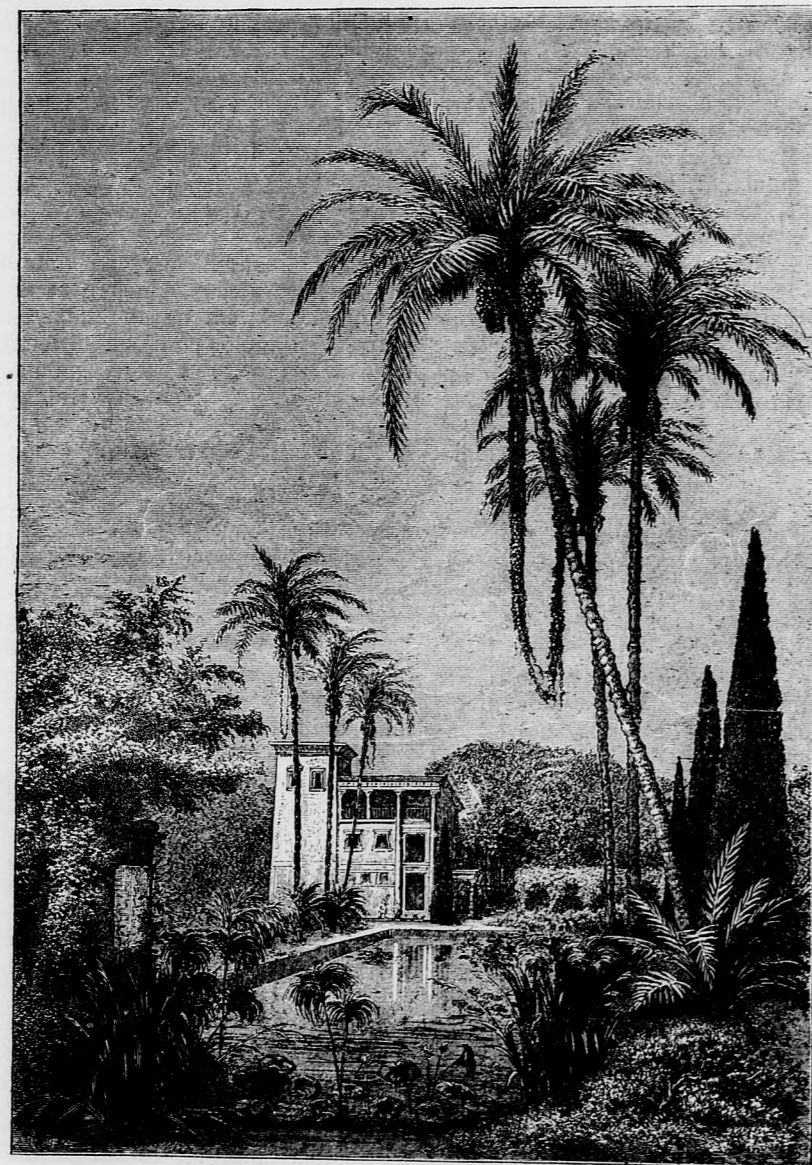
Egészséges falusi szépség, akin könnyen megakadhatott a legény szeme.

Az elbeszélésbe bele-beleszólnak a hallgatók is. Nem a történetre tesznek megjegyzéseket, hanem arra figyelmezteti a többieket egyik-másik, ami az ő figyelmét is felkeltette: a csipős szellő, a felbukkanó teli hold.

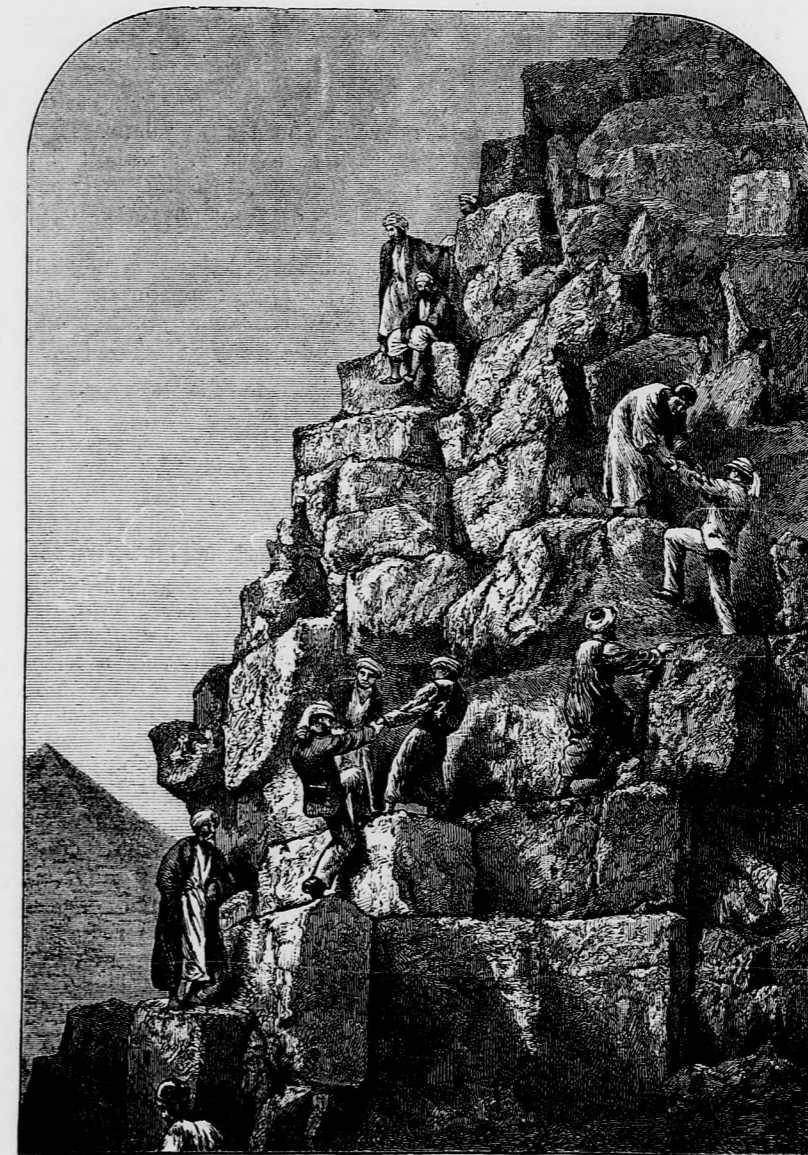
Riedl szerint ezeket az elbeszélő maga mondja és a jelenségek közül «csak azokat említi, melyek iránt fogékony, mert hangulatos reliefet adnak meséjének». (L. Riedl: *A. J.* 228. l.)

Lehetséges, hogy tán így van, de kissé furcsa, hogy az elbeszélő maga szakítja, mintegy félbe magát minduntalan. Az pedig, hogy «fogékonyaságából» hangulatából magyarázzuk ezeket a felemlített jelenségeket, ez azt hiszem, teljesen tarthatatlan nézet.

Ezek a közbeszólások rendkívüli művészettel vannak az elbeszélésbe szöve. Kettős szerepük van: először élénkítik, változatossá teszik, az elbeszélést, másodszor a hangulatot tartják fenn folytonosan, melynek az első két szak mintegy alapját vetette meg. Egy pillanatra

KAIRÓI KERT ÉS NYARALÓ.

FELMÁSZÁS A PYRAMISRA.

sem feledkezünk meg a milieuról, képzeletünk, mely a történet fonalán el-elkalandoz, mindig visszatér a tanyai tűz mellé!

Most kezdődik tulajdonképen a történet:

5. Taba Ferkó juhót őriz a tájon;
Juha mételety legel a rossz lapályon,
Maga oly bús... mi nem éri?
Furulyája mindig sir-ri,
— Aha! rókát hajt a Bodri —
Dalos Esztert úgy kíséri.

Megjelenik a falusi regény másik alakja, az ábrándozó juhász, a ki nem törődik a nyájával, csak furulyáját rikatja s a szép Eszti után jár. A dolog kezd érdekes lenni, de azért valamelyik kukoriczafosztó észreveszi a futkosó kutyát is és nem átalja az elbeszélést megzavarni, hogy a többit figyelmeztesse rá. Ez a kedélyes figyelmetlenség azonban nem hozza ki sodrából a mesemondót, a ki folytatja a két szerelmes históriáját:

6. Dalos Eszti a mezőre kiment ő,
Aratókkal puha fűvön pihent ő,
De ha álom ért reájok
Oda hagyta kis tanyájok!
— Tőri a vadkan az irtást —
Ne tegyétek, ti leányok!

7. Szeder-inda gyöles ruháját szakasztja;
Tővis, talló piros vérit fakasztja;
Hova jár, mint kósza lélek,
Ha alusznak más eselédek?...
— Soha, mennyi csillag hull ma! —
Ti leányok, ne tegyétek.

Tehát a szép Eszti hallgatott a furulya panaszos nótáira s a juhász legény szerelmes szavára és lopva el-elszaladt hozzá nem törődve tüskével, bozóttal, mely megtépte, megvérezte. Szerelme legyőzte fájdalomát és féltelmét.

Az elbeszélő kétszer is megint a lányokat, hogy ne tegyenek úgy, mint Dalos Eszti tett. Ez az ismételt komolyintés a ballépés nagyságát jellemzi. (Folyt. köv.)

A szénbányákban.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

A szén és vas legfontosabb alapfeltételek az emberiség kibontakozására. Ha ezek közül az egyik vagy a másik hiányoznék, vagy tönkre menne szükségképen szünetnek kellene bekövetkezni az emberi műveltség haladásában. Rövid áttekintést akarunk a szénbányákról nyújtani, ezért egy kis időre a földalatti tárnák sötétségébe szállunk le, honnét azt a fekete ásványt szállítják fel, mely értékesebb az egész mindenségnek drágaköveinél, aranyainál, ezüstjeinél.

A köszén, mint tudjuk, növényi eredetű. Sok évezred előtt, azon időben, mely a történeti időszakot jóval megelőzte, megmérhetetlen sötét erdőségek borították el azokat a vidékeket, melyeknek földje alatt ma a szenet találják. Legkülönbözőbb hatások kövekeztében kerültek a föld alá ezek a növények és rendkívüli hosszú idő lefolyása alatt lassan-lassan átváltoztak széné. Az emberi nem már magas művelődési fokra jutott, midőn még egyáltalában semmi sejtelve sem volt a köszén felhasználásáról. Még a XV. század közepe felé Olaszországban és Németországban oly kevés általános ismerettel bírtak mai köszénünkről, hogy a híres Aeneas Sylvius, a későbbi II. Pius pápa, skótországi látogatása alkalmával felette csodálkozott azon, midőn látta, hogy az ottani szegényeknek alamizna gyanánt fekete követ

adnak, melyeket nagyon szívesen fogadnak el. Kérdésére elmondták, hogy ezeknek a köveknek az a tulajdonságuk, hogy úgy égnék, mint a fa. Angolországban a bányászat ősrégi időkbe nyúlik vissza, Belgiumban a XII-ik század vége felé tűnt fel, még később Szászországban. Midőn az 1762-ik évben Párisban a fa igen drága volt, néhány ottani kereskedő arra a gondolatra jött, hogy Angolországból köszén hozasson. Ezen szenet nagyjából a szegényebb osztály vette, helyenkint pedig néhány nagyobb háznál is használták. Nemsokára rá azonban tiltakoztak ez ellen, azt mondták ugyanis, hogy a köszéngőz megrontja a levegőt és mellbetegséget okoz. Az akadémia ugyan a fekete kőzet mellett nyilatkozott, de a nemzetnek túlnyomó többsége ellenkezőleg döntött. Ötven évvel előbb II. Henrik alatt a köszén, melyet már itt-ott be is vittek, törvényes rendelkezéssel tiltották ki Franciaországból és a köszénnel való tüzelést börtön és pénzbüntetés mellett tiltották meg. Hogy megváltozott azóta az idő! A köszén főjelentőségét természetesen csak a vasipar kifejlődésénél érte el. Jelenleg az egész földre évente körülbelül 6000 millió mázsa köszén hoznak fel, melynek $\frac{3}{4}$ része Európára esik. Itten legnagyobb termelése Angolországban történik, hol majdnem 3000 millió mázsát természetesen évente, azután jön

Németország, körülbelül 1000 millió mázsával, ezután Franciaország, Belgium és Magyarország következnek.

Az első munka, hogy egy szénmezőt kihasználjanak, természetesen aknák felállításával kezdődik, melyeknek kivitele a talaj minősége szerint nagyon különböző. Átmérőjét jelenleg 5 méternyire hagyják és azokat különböző részekre osztják, melyek közül az egyik a szállító tonnákra, egy másik a víz kiszivattyuzására való gépek, egy harmadik a hágásoknak felállítására szolgál, melyeken a bányászok mozognak. A tárnák azonban rendesen a levegő útjául is szolgálnak, u. i. ezeken is szellőzik a bánya, legyen a ventilatio természetes, avagy mesterséges.

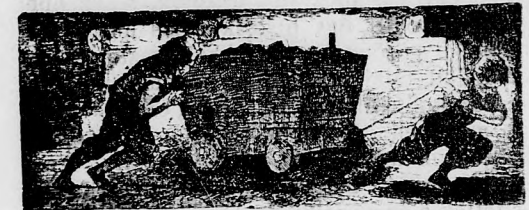
A szállítás kiterjedésével a tárnák száma is nő és az egyes tárnák ekkor főrendeltetést kapnak és e szerint nevezik is el, pl. szállító tárna, járó akna, levegő akna stb. Ezenfelül az aknáknak különös keresztnevek is van, melyet gyakran a naptár szerint azon szentektől kapnak, a mely napokon az aknákat megkezdtek művelni, vagy valamely igazgatótanács nevéből, avagy azon reményektől neveztetnek el, melyeket hozzájuk kötnek, pl. «jó remény akna» stb. hasonló. Jókai-tárna (lásd a «Tanulók Lapja» 6. számában).

A köszénnek napvilágra való felszállítása majdnem mindenütt gőzgépek által történik, hasonlóképen más gőzgépek a víz kiszivattyuzására szolgálnak. Ezek a szivattyúk valóságos szörnyetegek és a ki azokat nem látta saját szemével, nehezen alkothat magának róluk fogalmat. Ilyen gőzgép által hajtott bányaszivattyúkat legelőször Watt nevű tudós szerkesztett és főlegyükben még ma is olyanok, mint a minőket ez a zsenialis fizikus szerkesztett.

A tárnák, melyekbe sem nap, sem hold nem világít, vagy falazattal, vagy fával vannak kibérelve, az elsőt mindig alkalmazzák, ha azt akarják, hogy hosszú időn át tartson, vagy ha a föld nem elég szilárd.

A tárnák magassága, avagy szélessége nem nagyobbak 2—2 $\frac{1}{2}$ emnél. A nedves és meleg levegőben, mely a köszénbányában található, a tárnáknak burkolatán gyorsan fejlődnek az alsóbbrendű növények (penészgombákkal) és a lának penészedése sajátságos, de azért nem kellemetlen szagot idéz elő. Az élősdű növényzet ismét bizonyos rovaroknak szolgál táplálékul. A pillangók, legyek, pókok mellett, denevér és patkány gyakran igen nagy tömegekben tűnik fel, mohó éhségüket azokkal a kenyérmorzsákkal csillapítva, melyeket a bányamunkások ejtettek el, vagy azon gyertyadarabkákkal, me-

lyek itt-ott megmaradtak. A bányászok hivatása a szént vájni és felszállítani. A földön fekvő vájják alá a szénfalat, vagy dynamit robbanás

által teszik fejthetővé. A nyert szenet, vagy a czipelők viszik a hátukon zsákban, vagy kis kocsikkal szállítják tovább. Félig ruhátlanul, görnyedve, botra támaszkodva, izzadva és lihegve kell ezen szegény embereknek reggeltől késő estig rabszolgamunkájukat végezni, csak

hogy az élet külső szorultságát leküzdjék. Bizonyos angol bányákban, hol a szénrétegeknek csak csekély vastagságuk vagy szilárdságuk van, a tárnák csak 1 m. magasságúak. Itt a szállítás négyke-rekű kocsikon történik, melyeket a fiúk húznak, kiket Angolországban «putters»-nek neveznek. Ezek a szegény

teremtések úgy vannak a kocsik elé fogva, mint az ígás barmok. Börövvél a testük körül, melyhez egy vasláncz van erősítve, a szénnel megterhelt kocsit úgy huzzák a kis fiuk kézzel és lábbal a göröngyös kövekkel, iszappal és vízzel fődött talajon. Valóban nyomorult, nem emberhez méltó állapot ez! Mégis, ennek a munkának meg kell történnie, mert a világnak szüksége van a kőszénre.

Némely skót bányákban szegény lányok teljesítették a szénszállításnak ugyanazon munkáját — létrákon. Hátukon kosarat vittek, mely egy homlokukon keresztül menő szíjjal rajtuk megvolt erősítve. Ugyanazon a szíjjon függött még a bánya-gyertya is. Így szálltak a szerencsétlenek terhük alatt görnyedve, hosszú sorokban a lajtorjácson felfelé, melyek gyakran 100 mnél is magasabban vezettek az aknákon keresztül a napvilágra. Ha egy szíj elszakadt, vagy egy darab szén kiesett a kosárból, a lejjebb álló hordónok többé-kevésbé megsebesültek, némelykor bizony rögtön szörnyet is haltak. Ezen embertelen szállítási mód, — becsületére legyen mondva az emberiségnek — ujabban szigorúan el van tiltva.

Nehéz munkája mellett azonban az embernek, ki a szénbányában van elfoglalva, még a legnagyobb veszélyekkel is folyvást küzdenie kell. A bányász, hogy saját robbanó munkálatai közben meg ne sebesüljön, bizonyos mértékben védekezhetik, de mit tehet a robbanó bányalég és a kőszénnek önmagától való kigyulladására ellen? A kőszénbányákban keletkező tüzek a legveszedelmesebbek és leghosszadalmasabbak, melyeket az ember csak el is képzelhet. Egyes esetekben nem marad semmi más hátra, mint

az egész bányát vízbe fojtani, mint az 1851-ik évben egy Charloi-hoz közel fekvő aknáknál történt, melyre a Sambre folyó vizét eresztették. Angolországban a bányák földalatti tüzeseteinél légmentesen zárják el az aknákat és várnak, míg a tűz elfullad, a mi gyakran igen hosszú ideig is eltart.

A legborzasztóbb az u. n. bányalég-robbanás, azon eléghető gázoknak robbanása, a melyek éppen a kőszénbányákban oly gyakran fejlődnek. Hogy ha az ember az Isten ostorai közül valamelyiket elképzeli, melyek úgy látszanak, hogy a természettől erednek, hogy az emberiséget megfenyítsék: legyen az villám, forgó vihar avagy vízforgatag, melyek útjukon mindent elpusztítanak, még úgy se képzelheti el azon irtózatot, mely a bányalég robbanása által a bányákban létrejöhet és bizony sajnos, gyakran létre is jön. Ugyanabban a pillanatban, melyben ezek a gázok lánggal jönnek érintkezésbe, megtörténik az iszonytosság! Mennydörgés és durranás hallatszik ekkor, azt képzeljük, hogy a föld el akar hasadni; az összes tárnákon keresztül, minden csarnokban ugyanabban a pillanatban hatol be a robbanás, mely összezúzó, feldúl, elpusztít mindent, a mit emberi kéz ott alkotott, sőt még az aknákon keresztül is felhat és elsöpri azon építkezéseket, melyeket a bányáknak kijárásai fölé építettek. Minden élő lény, mely a bányalégnek robbanásakor jelen van, elpusztul és gyakran azok is megfuladnak, kik nem éppen közvetlenül érintetnek a tüztől.

Régebben egyáltalában nem volt semmi védelem a bányalég robbanása ellen.

(Folytatása következik.)

Tanulmányút.

Múlt számunkban megemlékeztünk az ifjuság husvétii tanulmányutjairól. Az eperjesiek fiumei kirándulásáról a következő érdekes tudósítást kaptuk ott járt tudósítónktól:

Az idei husvétii vakációban számos iskola tett kirándulást Fiume, — bár nem mint végcél felé. Találkoztunk a pozsonyiakkal, kik Zarába mentek, a zombori kereskedelmi akadémiával és a losonezi gymnazistákkal, kiknek végcélja Velence volt. Egyedül nekünk, mint szegény embereknek, volt végcélunk Fiume és mondhatjuk, olcsó pénzen sok tapasztalatot szereztünk. Három tanár vezetése alatt harmincznégyen indultunk el. A szép horvát legelőktől és a kémény nélküli és meszeletlen horvát vil-

laktól kezdve folyton fokozódott érdeklődésünk: a kopár Karszt megragadó tájképei, a tizenöt alagút, a híres Lujza-út kígyózása hol fel a magas hegyre, hol le a mély völgybe, hol meg a bennünket kísérő Kulpán keresztül. Így érkeztünk Fiuméba, miután már két órával előbb megláttuk a magas tengert és kiválóan a Quarnero öböl, valamint a régi kikötő, a buccarii öböl megragadó képét. Fiume maga fölülmulta minden várakozásunkat. Szép épületei heillenének az Oktogon-terre, csak szűk utcáik ne volnának! Ezeket még szűkebbre szorítják azzal, hogy a kereskedők nappal egész boltjukat kirakják a bolt elé. Azt hittük, Fiume magyar város, — pedig egészen olasz. Az egész

várost tüzetesebben csak a kir. kath. főgymnasium szives tanárainak vezetése mellett néztük meg, legfőbb célunk volt természetesen a tenger. A Mária Terézia-mólóról néztük a feleséges öbölben levő óriás hajókat a hajójavító «dock»-ot, a «bóvá»-kat, melyekre a hajókat kikötik, torpedókat, melyeket Fiumében gyártanak. A parton egy 32 méter magas világító toronyba másztunk fel és néztük meg nagy-szerű szerkezetét. A vásárcsarnokban a tengeri állatok óriás mennyisége és sohasem látott déli gyümölcsök vonták magukra figyelmünket. Tengeri halak, pókok, magylók, illetőleg ehető fenyőgyümölcs, gránátalma és más déli gyümölcsök óriás mennyisége csudálatra ragadott bennünket.

Legjobban hatott ránk mégis a város környéke, mely ritkítja párját. Mint soha nem érzett kék, hatott át bennünket a tengeri hajó fedélzetén a hűvös passát-szél, mintegy jelezvén azt a esodálatot, melyre mindjárt Abbázia örökzöld erdeje, gyönyörű villái és a tenger fenekéről felbuzgó édesvizű forrásai ragadni fognak.

A második nap szép tapasztalatai voltak: a Fiumára folyó vízesei, különösen a grochovoi; láttuk, a mint a folyó, melynek eredete ismeretlen, a hegy oldalából kiömlik és sok helyen a Karst hegyecsuzamlásai folytán vízeseést képezve beömlik a tengerbe, miután még előbb elválasztja Fiumétól a horvát városrészt, Susakot. A folyó partján egy sziklán emelkedik a Frangepánok szép vára, melynek udvarán a marengói csata emlékére oszlop áll.

Az utolsó napon kirándultunk a hajón Cirkveniczára. A hajóról remek kilátás nyílik a dalmát sziklaszigetekre, melyekre a velenceiek egykor várakat építettek a kalózok ellen és melyekre IV. Béla menekült (Veglia). A parton a Brebiri grófok kastélya, ma jezsuita kolostor és a remek fekvésű Buccari van. A parton óriási hálók vannak kifeszítve, egy földbe beásott magas létrán kosárban ül a halász és figyel. Kiszállva, potom áron megvásároltuk az összes esigákat, a miket a gyerekek kosárszámra árulnak.

Itt áll József főherceg híres kórháza is. Este visszatértünk susaki vendéglőnkbe vacsorára. Susak belsejébe nem volt szabad mennünk, mert a horvátok oly vadak, hogy még a Fiumára partján levő vendéglőnk előtt is egyszer majdnem komolyan összeverekedtünk velük. Lássák, hogy mi magyarok vagyunk!

Nagy Péntek reggelén bucsúztunk el fájó szívvel Fiumétól. A Bóra, mely a vonaton utol ért bennünket, megmagyarázta azt is, miért

vesznek körül a Karston minden ölnyi termőföldet fallal.

Mily puszták itt nálunk a fák! Mily hideg van! Valamennyien, a kik Fiumében voltunk, náthát kaptunk. (S. J.)

VEGYESEK.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztője, Dr. Rupp Kornél munkája diszes kiállításban február végén elhagyta a sajtót. Ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és hiveinek figyelmébe. A ki 8 előfizetőt gyűjt a 340 lapos szép kiállítású érdekes és hasznos könyvre, egy ingyenpéldányban részesül, aki 4 előfizetőt gyűjt, feleáron, aki 2 előfizetőt gyűjt 1 frt 50 krért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, a megrendelési pénzek azonban Hangos Antal könyvkereskedő címére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők. Gyűjtőivekkel szívesen szolgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre megrendelőket óhajtanak gyűjteni s így tisztelet példányhoz jutni.

A pozsonyi főgymnasium és lyceum a husvétii szünidő alatt nagy kirándulást tett Fiuméba, Dalmatia és Boszniába. Tíz tanuló vett ezen a kiránduláson részt, melyet Krajnyák Edward főgymnasiumi tanár és Gyórik Mátton lyceumi tanár vezetett.

Pallér Kelemen, eziszterczita áldozópap, a székesfehérvári főgimnázium igazgatója, f. hó 23-án elhunyt. Hajdani tanítványai, kikből egész generáció nőtt fel keze alatt, bizonyára megdöbbenéssel és fájdalommal veszik ennek az aranyszívű, jóságos embernek halála hírért. A megboldogult 57 évet élt s ebből 34-et töltött a tanári pályáján. Szakmája a mennyiségtan és fizika volt, melyet rendkívüli avatottsággal tanított. Neki köszönhető a székesfehérvári főgimnázium természettudományi szertárának nagy gazdagsága és kitünő állapota. Az igazgatói tisztelet 1886 óta viselte és 1890—1891-ben, midőn Mészáros főigazgató meghalt, ő állott helyettesként a székesfehérvári (akkor még pécsi) tankerület élén. A még életerős férfit ujabban súlyos gégebaj nyűgözte le s vetett véget áldásos tevékenységének. Fájó emlékezésünk kíséri őt haló porában is!

Az ungvári Gabelsberger-Markovics-féle gyorsirókörr fennállásának 25-ik évfordulóját tartotta. Azzal alkalommal megtartott ünnepélynek kiemelkedő pontjai közül első helyen álltek. Medvigy János, gyorsiróköri tanárelnök urnak megnyitó beszéde, melyben főleg a

gyorsírás fontosságát fejtegeti az ünnepély jelentőségének megfelelően. A nagyszámmal egybegyűlt közönség zajos ovációban részesítette Kaminszky József 8. o. t. gyorsírókört aelnök, a ki az ungvári gyorsírókörnek ez alkalomra írt 25 éves történetét olvasta fel. Majd az ének és a zene után Hegyi Mihály 8. o. t. elszavalt a «Markovics emlékezete» cz. ódát. A gyorsírókör tagja az ünnepély jelentőségét óhajtván emelni, Tahy Endre 8. o. t. titkár indítványára elhatározta, hogy Dr. Fabró Henriket, Bódogh Jánost és Gyarmati Dezsőt, ez utóbbit, mint a kör volt kiváló tagját, disztagejai sorába választja. Este az ünnepélyt a tornacsarnokban megtartott táncmulatság követte, a melyen a város intelligenciájának színe-java megjelent. A táncmulatság tiszta jövedelme a «gyorsírókör» alaptőkéjéhez csatoltatott.

A bajai főgimnázium Tóth Kálmán ünnepélyének programja a következő volt: Először Török K. tanár ur emelkedett szavakban általános vonásokban mutat rá az ünnepély céljára, a nagy költő érdemeire, ezután megnyitja a gyűlést. A tárgysorozat első pontja Leopold Lajos 8. o. t. szabad előadása, melyben élénk vonásokban festi Petőfi és Byron egyező és különböző vonásait. A kör osztatlan tapsviharral és éljenzéssel jutalmazta az önképzőkör e buzgó munkását. Ezután Schlesinger Alfréd 5. o. t. szavalt Tóth Kálmán «Halál» cz. költeményét, Freund Dezső 6. o. t. pedig Vörösmarty «Buvár Kund»-ját. Most Schober Béla 7. o. t. olvasta fel sikerült dolgozatát: «Justh Zsigmond»-ról, a dolgozatot, mely a szerző mélyreható ismereteiről tanuskodik, hosszantartó éljenekkel jutalmazták a jelenlevők. Erre Klein Samu 7. o. t. szavalt: «A vén gulyás»-t Aranytól. Most Walder Lajos 7. o. t. olvasta fel: «Költemények műfordítása Heinetől és Lessingtől» cz. dolgozatát: bírálattal pedig Dornig Henrik 8. o. t., melyben a munkát dicséretesnek tartja. Ezután Hesser Andor 7. o. t. szépen sikerült szavaltata következik: «Látogatás» Váraditól. Végül Petőfi S. «A vándorlólegény» cz. költeményét adta elő Weichaud Ferencz 6. o. t. Az ünnepegy emelkedett, — kedélyes hangulatban folyt le és a kör minden tagja bizonyára kedves emléket vitt magával a bajai főgymn. «Tóth Kálmán» körének e diszgyűléséről.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számítási kérdés.

1800 frt tőke bizonyos idő alatt 360 frt kamatot (egyszerű kam.) hozott; midőn azonban a kamatláb 1%-al lejjebb szállt, ama tőke csak egy évvel hosszabb idő alatt hozott ugyanannyi kamatot. Kérdés: hány %-ra s hány évig volt a tőke kezdetben elhelyezve?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik folyó az Német-Keletafrikában, a mely a Kilima Ndsaro hegység patakjaiból ered s az Indiai oecánba szakad? A torkolatánál mi van?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt az a híres portugál tengerész, a ki V. Károly spanyol királyt és császárt szolgált? 1520-ban hol hajózott át és mit fedezett fel? 1521 márczius 6-án mit pillantott meg? Hogyan halt meg?

4. Természettudományi kérdés.

Melyik állatesalád az a rágesalók (rosiores) rendjéből, mely az egérhez hasonló, de farka, mint a mókuséi, kétsorososan szőrös? Éjjeli állatok, téli álmot alusznak.

5. Mértani kérdés.

Valamely ellipsis nagy tengelye 10, kis tengelye 7 méter hosszú. Mennyivel kell mind a nagy, mind a kis tengelyt meghosszabbítani, hogy az ellipsis területe a másiknak (elsőnek) háromszorosa legyen?

6. Képrejtvény.

A husvéti feladatok megfejtései:

1. Számítási kérdés. 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16. Az interpolált sor ez: 14, 15²/₅, 14¹/₅, 15¹/₅, 15³/₅, 16.

2. Négy nap múlva.

Képrejtvény. Jézus feltámadásának emlékeztetőre ünnepejük a husvét ünnepet.

Állványrejtvény. Temesvár.

Régiséglelet. «E rossz ló nem szalad, serkentsd őt ostoroddal László.»

Képtalány. Vadregényes táj.

Királyséta. Haras a merész ugrató.

A Fejtörő kérdések megfejtői.

Steiner Albert, Hirschberger Felix, Rigó Ferencz, Szendrői Kovács Gyula, Brichta Manó, Schultz Ármin, Kovács Lajos, Rotter Rudolf, Gyérits Kálmán, Gelbmann Miksa, Gretzmacher Jenő, Fekete Béla, Lysztig Zoltán, Svarecz Béla, Lakatos Dezső, Svarecz Izidor, Kohn Vilmos, Bartsch Lajos, Sauer Berthold, Megyesy Károly, Jó István, Fiáth Lajos, Seidel Mór, Marton Ede, Kompos Aladár, Vindermann Lajos, Mayer Frigyes, Magyar János, Bauer Mihály, Tottay István, Egyed Lajos, Maurer Károly, Hegedüs Ferencz, Fleischmann Pál, Fischer Albert, Kövesi Rezső, Schulz Ármin, Petrofszky József, Slákovits Gergely, Gonda Elemér, Orbán Károly, Dudás György, Divéky Adorján, Kohn Vilmos, Czillezer Ernő, Horváth Béla, Schwarcz Izidor, Sélley Kázmér, Fehér Jenő, Deutsch Zoltán, Káldy Tódor, Krausz József, Vitnyédi Ernő, Adorján Jenő, Lázár János, Singer Pál, Sebő Jenő, Zoltvány Mihály, Függe Dénes, Obermayer János, Grünwald Béla, Szauer László, Szupper Alfréd, Nyárády Béla, Kovács János, Horváth József, Nagy Béla, Gadó Sándor, Offenmüller Zsigmond, Keresztes György, Vársárhelyi János, Lindenfeld Zoltán.

A kitűzött jutalmat Sauer Bertold budapesti tanuló nyerte el. (Kisdiófa-utca 3/a. I. em. 5.), a ki azt a szerkesztőségben, a délutáni órákban átveheti.

IRODALOM.

Régi magyar könyvtár. Ezen czímen egy régóta nélkülözött és eléggé meg nem becsülhető vállalat indult meg Heinrich Gusztáv szerkesztésében. Czélja: a régibb magyar irodalom kiválóbb és irodalomtörténetileg becses alkotásainak kritikai kiadása. Első négy kötete jó bevezető a magyar irodalom kincseshányájába. — Első kötet Aranyos-Rákosi Székely Sándor «A székelyek Erdélyben» című sokat emlegetett, de eddig meglehetősen ismeretlen eposzával indult meg, melyet maga a szerkesztő, Heinrich Gusztáv látott el gazdag jegyzetekkel és egyszerű bevezetéssel. E szépen írt bevezető megvilágítja minden oldalról a Zalán futása előhírnökét. — Második kötete Bayer József «Pálos iskoladrámák a XVIII. évszázadból» czímen négy érdekes játékban mutatja be a régi magyar drámairodalmat; míg a harmadik kötetben Fülöp Árpád közül ugyancsak e századból való «Csiksomlyói nagypénteki miniszteriumok». — Negyedik kötete Heltai «Gáspár Meséi», az eredeti, 1606-iki kiadásnak betűhű lenyomata. A régi magyar irodalom legbecsesebb kötetének egyike. Eredeti, gyökeres magyarságán a közönség manapság is sokat tanulhat. Magyarzója Imre Lajos, nagy buzgalommal és lelkiismeretességgel gyűjtötte össze a Heltaira vonatkozó adatokat. — A régi magyar irodalom ez érdekes termékei nemcsak az irodalomtörténésznek szolgálnak megbecsülhetetlen anyagnak; minden, az irodalommal szeretettel foglalkodó öröm-

mel üdvözi a hasznos és értékes vállalatot. Ára az I. kötetnek 60 kr., II. 40 kr., III. 1 frt, IV. 1 frt 20 kr.

Az Aquarell festészetről. Kézikönyv műkedvelők és a tanuló ifjúság számára. Írta: N. Czike Ferencz. Elméleti és gyakorlati utbaigazítással szolgál ez a könyv kezdőknek és haladóknak az iskolai tanterv körébe tartozó síkétképményes vízfestésről és a műkedvelő aquarellfestésről. — Az aquarell-festészet minden ágánál egész képsorozattal és ezekhez alkalmazkodó részletes leirással és utbaigazításokkal tárgyalja a festés körüli eljárást és serkenti tevékenységre a szunnyadó tehetséget. Ára díszes angol vászonkötésben 3 korona (1 frt 50 kr.)

Az Olajfestészetről. Kézikönyv műkedvelők számára Írta: N. Czike Ferencz. A magyar irodalomban hiányt pótló és ma is egyedül álló könyv ez. A festéshez hajlammal és tehetséggel bíró megtalál benne minden elméleti és gyakorlati utbaigazítást az első ecsetvonástól az utolsóig. Ismerteti a festékeket, kötő és hígító anyagokat minőségük és tulajdonságaik szerint. — Betűsoros tárgymutatója segítségével a több mint ezer színrecept között azonnal megtaláljuk minden tárgy színéhez a ve-gyítendő festékek neveit. Ára 1 frt 60 kr., díszkötésben 2 frt 10 kr. Kapható Czike Ferencznel Budapesten, IV., Zöldfa-u. 37 és az összes könyvkereskedésekben.

A Magyar Tudom. Akadémiának két legújabb kiadványa fekszik előttünk. Az egyik egy székfoglaló történeti értekezés, Réthy László, levelező tagtól, melyet az Akadémia II. osztályának 1896. évi december 7-iki ülésén olvasott föl. Címe: *A romanismus Illyricumban és e látszólag száraz czimbrillánsan megírt kerekded kis tanulmányt vezet be, melynek tartalma aktuális tárgyánál és érdekességénél fogva valószínűleg szenzációs és mint ilyen az összes világnyelvekre lefordították. Romanismus alatt a szerző a római birodalom területén új-román népeknek keletkezését és külön nemzeti egyede-kké váló szétválását érti és nyelvi, történeti meg anthropológiai alapokban meggyőzőleg kimutatja, hogy históriai képzelődés, üres nagyizolás az oláhságnak ama erősködése, hogy ők rómaiak, Trajánus Dáctiát megszálló gyarmatosainak ivadékaik s így Erdélynek jogos örökösai. Az oláh nép és nyelv nem Dáctiában, hanem a balkánon keletkezett. De hát honnan kapta nyelvének tömérdek latin elemét? Ugy, hogy egy. magát románnak nevező itáliai pástortörzs a 7—8. században a mai Romagna területéről a zürzavaros események nyomása alatt elindult és Illyricumban, a Drin, Narenba és Vardár dús mezőségein megtelepedett. E román pásttorok szomszédai albán és szláv pásttorok voltak, kik az ujjonjöttéktől hamar elsajátították behizelgő, légy tájszólásukat. Így származott az oláh nyelv, mely tehát nem egykoru testvérnyelv az olasz, spanyol, portugál és francia nyelvekkel, hanem azok egyikének az olasznak egy kései hajtása. Maga a kialakult oláhság pedig inkább az albán vagy szláv faj egyik ágának tekinthető, mintsem itáliaiának. Czivilizációja sem latin, hanem szláv tüerede*

Az oláhok csak akkor kezdtek a Dunán áthúzódni, mikor a magyar állam már meg volt alapítva. Államot először a Havasalföldön, majd Moldvában alakítanak. Érdekes, hogy e két vajdaság állami és egyházi nyelve nem az oláh, hanem a bolgár-szláv. *Az oláh nyelv magyar kulturhatás alatt virágzik föl*; ugyanis az erdélyi fejedelmek, megakarva nyerni az erdélyi oláhokat a protestantizmusnak, lefordították számukra a bibliát ruthénra és papjaikra a rumén liturgikus nyelvet parancsolják. Az erdélyben diadalra jutott egyházi nyelv a vajdaságokban is tért foglalt és a 17. században a szláv helyett államnyelvvé lett. *Azt az ábrándot, hogy az oláhság Róma világhódító népének leszármazottja, az I. Lipót idejében Rómában tanuló fiatal oláh papok, találták ki*, a kik megérezték, hogy nyelvük úgy cseng, mint más román nyelvek s fajuk történetéről mit sem tudva, rántották elő ezen historiai képzelődés szülte kapcsolatot. E balhit idézett aztán elő annyi tudományos es politikai túlkapást.

A másik kiadvány egy szép és az érzelem melegétől áthatott emlékbeszéd, melyet *Vargha Gyula* adott elő a M. Tud. Akadémiai 1897. január 25-én tartott összes ülésén *Barsi József* akadémikusról (1810—1893.) Barsi egész hosszu életén át hű és buzgó munkása volt a nemzeti művelődésnek. Tónak születve, mint katolikus pap apostolkodott a népnevelés terén, a szabadságharcban pedig hatalmas és tüzes publiczista működést fejtett ki, olyannyira, hogy cikkéiért az önkényuralom 20 eszendei várfogságra ítélte. Hét évig raboskodott Olmütz kazamatáiban, mit megragadón ír le «Utazás ismeretlen állomás felé» cz. munkájában. Kegyelmet kapván, folytatta írói működését, erkölcsi és nemzetgazdasági irányban. A statisztika terén kifejtett munkásságáért az Akadémia 1870-ben levelező tagjává választotta. Vagyonát jótékony czélokra akarta szánni, de ez tehetetlen örökségére kapzsi emberek kezén nyomtalanul elkallódott.

A **Franklin-Társulat** újabb kiadványaiból a következőket kaptuk s ajánljuk lapunk olvasóinak érdeklődésébe: A nevelőnő. *Irta Andrieu Chabot*. Chabot neve újként hangzik irodalmunkban, bár a francziák régóta jobb regényírók közé számítják. Regénye, mely most az *Olcsó Könyvtárban* (375. szám) *Ereky Alfonz* jó magyar fordításában megjelent, azok közül a könyvek közül való, melyeket az ember többször is szívesen elövesz, hogy gyönyörködjek a megható, érzelmes történetben. A regény hősnője elejétől végig lekötő érdeklődésünket; sorsa a maga szomorú változatosságában szívünkhöz szól, hozzá nő. A regényírás régi eszközeivel elmondott történet szinte izgatón érdekes, bonyodalmas. Ez után a regénye után, azt hisszük, Chabot is a nálunk ismert és kedvelt francia írók közé fog tartozni. A terjedelmes könyv szokatlan olcsó: 60 kr.

A **férfiak forradalma**. *Irta Besant Walter*. E regény mikor évekkal ezelőtt Angolországban megjelent, valóságos

irodalmi esemény számba ment. A nőemancipáció napirenden levő kérdését állítja elének a komikum, a guny oly éles fegyverével támadva azt, a mint kevés írónál olvastuk mostanában. Azt a világot valósítja meg, mikor a társadalom minden terén előtörő nő végre is aralomra jutna és a férfinak vissza kell hódítani régi helyzetét. A kielezett, ferde helyzetekben hatalmas szatirikus erő lüktet; mindaz, a mi a nőemancipáció ellen szól, érdekes bonyodalmakban regénybeszöve ritka élvezetes olvasmányává lesz. A regény fordítása, *Hegedűs Pál* kitünő munkája, hasznos és érdemes munka. Az *Olcsó Könyvtár* (373. szám) tetszős alakjában megjelent könyv nálunk is kétségtelenül kapós olvasmány lesz. — Ára 60 krajczár.

Szerkesztői telefon.

Gelbmann M. 1. Mindig elég. 2. A Tört. Album ára 2 frt. — **F. B.** Legjobb francia nyelvtan az Ollendorf-féle mely minden könyvkereskedésben kapható. Árát biztosan nem tudjuk. — **Weidinger B.** 1. Az eredeti görög szövegkiadásokat megkaphatja a Teubner-féle kiadásban bármely könyvkereskedő útján olcsón. 2. A «Tanulók Lapja» I. évfolyamát megszerezheti *Hlangos Antalnál*, (Budapest, IV., Calvin-tér 5. sz.) 2 frt. 50 kr-ért. A többi évfolyam már nem kapható. 3. Egy VI. osztályosnak a következő munkákat okvetlenül kell olvasni: *Zrinyi: Szigeti veszedelm; Arany: Keveháza, Katalin; Petőfi: Bolond Istók; Vörösmarty: Két szomszédvár; Jókai: Kedves atyafiak; Jósika: Abafi; Kemény: Férj és nő; Sophokles: Antigone; Shakespere: Szentivánéji álom.* — **Schutz L.** Párisba 24 óra alatt el lehet érni. Londonba két nap alatt. Hogy mennyibe kerül az utazás, az attól függ, hogy milyen osztályon utazik; körutazási jegy ilyen esetben olcsóbbá teszi az utat. 2. gyorsírásra vonatkozó kérdéseivel keresse fel *Bódogh János* urat (lakik: VIII., József-körút 69. sz.), ő szívesen ad felvilágosítást mindenre. 3. A fejtörő kérdéseket átadtuk a rovatvezetőnek. — **S. S.** Az illető versekben kifogás alá estek pl. az ilyen részek: «szagos rózs», lévén a rózsának illata s nem szaga; «szivrepesztő, bájos madáréneke», «hírnév és diésőség fényeit osztom», van bene pár helyesírási hiba, úgy látszik, hogy mással iratta le. Azt hisszük, hogy a most közölt formájában alig ismer benne a magára. — **S. János.** Eperjes. A tudósításért köszönet önnök s a tanár uraknak, a kik vele megbízták. — **Kohn Vilmos.** Nagykanizsa. A jutalmat nem ön nyerte el, hanem névrokona. Nem akartuk ugyanazon nevet kétszer kiírni. — **L. Z.** Szerényi-Hankó Természettudományai között és lapunk mai számában található valamit. *Több kérdésre a jövő számban.*

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26308. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hirdetői részv. társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksari-utca 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.

KÉZIRATOKAT

nem adunk vissza.

Májusi hangulatok.

Te nyitod rózsákat meg illatozásra,
Te a fülemile torkát kiáltásra,
Fákat is te öltöztetsz rózsaszínű ruhába.

Balassi.

Hajnalhasadtától fogva járom az utcákat. Fölnézek az égre: az kék; szembepillantok a letűző napsugárral: az aranyárga; megakad a szemem az aszfalt szélén szindévesző fán: annak a lombjai szép zöldek. És mégis, sóhajtás tör fel a keblemből s elgondolom, hogy ezek a színek nem azok a hamisítatlan, nem azok az igazi színek, melyeket az én egyszerű vidéki voltom megszokott. Nem tudom, a szemem káprázik-e, de hit alatt valánám, hogy nálunk másképen kéklik a mennyboltozat, szebben ragog a napsugár és erőteljesebben, duzzadtabban zöldelnek a levelek.

Május elseje van . . . Zsibong a nagyváros már kora reggel, mint a munkában szorgoskodó méhkaptár. De az uteza nem sok hajlandóságot árul el mutatni, hogy ez a nap különb, mint a többi fakó hétköznap. Egykedvűen terjeszkedik az aszfalt, melynek mindegy, akár tavasz van, akár ősz; legfőlebb a mulatók meg kávéházak elé rakott üvegházi növényekből hevenyészett obligát «kert» jelképezi, hogy májusban volnánk, vagy mi. Néhány butorszálító szekér döcög el mellettem: a mélabus gebék május hava tiszteletére nagy gyéren föl vannak virágozva, igaz, hogy csak papírvirágokkal. Lépten-nyomon álmoszemű, mogorva emberekbe botlom, kik leverten ballagnak hazafelé. Mert a fővárosban azok, kik a május beköszöntését akarják ünnepelni, nagyrészt nyugalomra sem térnek, mulatást virrasztják át az éjszakát és azután törődötten, ásítozva éri őket az örökifju nap felkölte.

Mennyire másképen járja ez a csöndes, kedves vidéken! Ott még komolyan fogja föl és valójában érzi az ember ama kötelekeket, melyek őt a nagy, hatalmas és csodás természettel egybekapcsolják. Most, mikor az Ikrek jegyébe lép a nap, sietve siet az ébredő természetbe, hogy mintegy felujtsa vele viszonyát, melynek szorosságát a hosszu tél meglazította és a szeszélyes tavaszelő még nem szilárdíthatta meg. Tömegekben tódul a nép a szabadba, még mielőtt a fürge Nap elhagyná nyoszolyáját: s míg az ember halad, szellő lebeg, harmat ringadozik, illatok gerjednek, szívében pedig jó kedv és ujjongó magasztosultság érzete támad. A hajnali harangszót oly meghatottan üdvözli, mint csak a Szilveszter éjszakájának tizenkettedik óraütését. Mikor pedig az égen föltetszik a Nap, ezerhangú riadalom szórnyra és a gondolkodó előtt úgy rémlik az egész, hogy ez annak a mindnyájunk keblében öntudatlanul szunnyadó érzésnek nyilatkozása, mely az ősember naiv, pogány szívét dobogtatta:

Üdvözlégy, óh Világosság, te mindennek kútfeje!

De míg az én lelkelem elragad az édes szülőföldre, lábam egészen más tájon jár. Valósággal szalón ez, ama «parasztos» mezőkhöz és hegyekhez képest. Pompás sétaterecske, gyönyörűségeken kipécézett pázsitokkal, kertészremeke virággyakkal, murvával párnázott utakkal. Szinte felve jár itt az ember, hol majdhogy minden gallyacskához ör nincs állítva. Amott